

**Riktlinje för avgifter inom
Vård och omsorg för insatser
enligt socialtjänstlagen,
hälso- och sjukvårdslagen
och riktlinje för taxa i
anslutning till insatser enligt
LSS**

Dokumentets giltighet och beslut

Dokumentnamn: Riktlinjer för avgifter inom Vård och omsorg
Gäller för: Vård och omsorg
Gäller fr o m: 2024-02-13
Gäller t o m: 2028-12-31
Fastställd av: Kommunstyrelsen § 40/2024
Fastställd: 2024-02-13
Diarienummer: KS 2023:147

Dokumentansvar och handläggning

Dokumentansvarig: Cecilia Vainio
Områdeschef
Vård och omsorg
Handläggare: Anneli Oderstad
verksamhetsutvecklare

Dokumenthistorik

Tidigare beslut: Organ § KS/2022:415
Upphäver: Riktlinjer för avgifter inom vård och omsorg

Innehållsförteckning

Inledning	5
Bakgrund.....	5
Syfte	5
Omfattning	5
Lagstöd för avgifter.....	6
Socialtjänstlagen.....	6
Hälso- och sjukvård.....	7
Hjälpmedel.....	7
Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade	7
Maxtaxa – högkostnadsskydd för avgifter	8
Kommunens självkostnadspris	8
Förbehållsbelopp	8
Minimibelopp	8
Höjning av minimibeloppet - individuellt tillägg.....	9
Situationer som kan föranleda höjning av minimibelopp	10
Fördyrad kost.....	10
Underhållskostnad för minderåriga barn	10
Kostnader till följd av funktionsnedsättning, rehabilitering/habilitering inklusive resekostnader.....	10
Rätt till fritidsaktiviteter för yngre personer med funktionsnedsättning som är naturliga för yngre personer.	10
Yngre personer med funktionsnedsättnings behov av medel för bosättning och familjebildning.....	11
Kostnader för god man	11
Övriga kostnader.....	11
Sänkning av minimibeloppet.....	11
Inkomstpensionstillägg.....	12
Avgifter inom maxtaxan.....	12
Avgifter utanför maxtaxan	12
Egenavgifter för vuxna vid placering enligt socialtjänstlagen	12
Insatser med syftet andra stöd och hjälpinsatser	12
Debitering av egenavgift enligt bostad med särskild service enligt SoL	13
Avgift i samband med barn som bor i särskild bostad enligt LSS	13
Föräldrars ersättningskyldighet till kommunen	13
Avgiftsfria insatser	14

Undantag från avgiftsbestämmelserna	14
Personer som flyttar från LSS-boende till särskilt boende	14
Personer med vissa LSS-insatser och hälso- och sjukvård	14
Avgift för hemsjukvård	14
Avgiftsberäkning Avgiftsberäkning sker utifrån betalningsförmåga inom högekostnadsskyddet enligt Socialtjänstlagen 8 kap.	15
Beräkning av förbehållsbelopp och avgiftsutrymme	15
Avgiftsgrundande inkomster	15
Vissa inkomster som inte är avgiftsgrundande	16
Avgiftsberäkning för olika hushållstyper	16
Ensamboende	16
Makar och registrerade partner	16
Sammanboende	17
Bostadskostnader	17
Förbehåll för bostadskostnad	17
Hyresrätt	17
Bostad med andrahandskontrakt	18
Bostadsrätt	18
Eget enfamiljshus	18
Eget småhus på lantbruksenhet	18
Tvåfamiljshus	18
Arrenderat småhus på lantbruksenhet	19
Särskilda boendeformer	19
Måltider	19
Nedsättning av avgifter och avgiftsbefrielse	19
Dubbla bostadskostnader	19
En av två makar/sammanboende flyttar	20
Avsaknad av avgiftsutrymme	20
Den enskildes ansvar	21
Avgiftsbeslut	21
Överklagan av avgiftsbeslut	21
Fakturering	21
Regler för avgifter vid frånvaro	22
Start och avslut av avgift samt frånvarohantering	22
Tillfällig vistelse i annan kommun	22
Ersättning till utförare inom hemtjänsten gällande insatser enligt Lagen om valfrihet (LOV)	23
Återbetalning	23

Inledning

Inom Vård och omsorg tas avgifter ut i samband med en del insatser. I den här riktlinjen beskrivs övergripande vad som ska gälla i samband med att dessa avgifter tas ut.

Riktlinjerna beskriver på vilka grunder kommunen tar ut taxor och avgifter av kommuninvånarna. Kommunen har rätt att ta ut avgifter för vård och omsorg. Vård- och omsorgsavgifterna är inkomstprövade. För att en beräkning av avgiftsutrymmet ska göras behöver den enskilde lämna in ifylld inkomstförfrågan, annars tillämpas full avgift enligt kommunens taxa. Den sammanlagda summan av avgifter för omvårdnad och service, hemsjukvård, trygghetslarm får inte överstiga det lagstadgade högkostnadsskyddet, den så kallade maxtaxan.

Bakgrund

Kommunstyrelsen tog senast 2022 beslut om nya riktlinjer för avgifter inom Vård och omsorg för insatser enligt socialtjänstlagen, hälso- och sjukvårdslagen och riktlinje för taxa i anslutning till insatser enligt LSS. Anledningen till att riktlinjerna reviderats är främst för att förtydliga vissa avsnitt.

Syfte

Syftet med riktlinjerna är att säkerställa rättssäkerhet och likabehandling vid handläggning, beräkning och uttag av avgifter.

Omfattning

Riktlinjerna omfattar insatser inom Vård och omsorg. Insatser och service som ges inom individ- och familjeomsorgen, omfattas inte av denna riktlinje.

Riktlinjerna kompletteras av gällande dokument Taxa för service och tjänster i anslutning till insatser inom vård och omsorg för äldre och personer med funktionsnedsättning.

Lagstöd för avgifter

Kommunens rätt att ta ut avgifter för insatser för vård, omsorg och socialt stöd regleras i

- 8 kap. socialtjänstlag (2001:453), SoL,
- 17 kap. 8 § hälso- och sjukvårdslag (2017:30), HSL samt
- 18-21 §§ lag (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS.

Kommunen får enligt 8 kap. 2 § SoL ta ut skälig ersättning för hemtjänst, dagverksamhet, bostad i sådant särskilt boende som avses i 5 kap. 5 § andra stycket eller 7 § tredje stycket SoL och som inte omfattas av 12 kap. Jordabalken eller för annan liknande social tjänst enligt grunder som kommunen bestämmer. Avgifterna får inte överstiga kommunens självkostnader, vilket innebär att en kommun aldrig får ta ut en avgift som är högre än vad det kostar kommunen att utföra tjänsten. Enligt socialtjänstlagens förarbeten ses ledsagning som en del av hemtjänsten och ska därför omfattas av maxtaxan. Den sammanlagda avgiften för omvårdnad- och serviceinsatser, dagverksamhet, hälso- och sjukvård samt ledsagning får aldrig överstiga högkostnadsskyddet (maxtaxan) som är 0.5392 gånger en tolfedel av prisbasbeloppet per kalendermånad.

Socialtjänstlagen

Vissa avgifter ska enligt 8 kap. 4 § SoL regleras efter den enskildes avgiftsunderlag baserat på den inkomst som den enskilde kan antas komma att få under de närmaste tolv månaderna, fördelad med lika belopp per månad. Detta gäller avgift för hemtjänst, dagverksamhet, omvårdnad i särskilt boende och kommunal hälso- och sjukvård. Dessa avgifter får inte enligt 8 kap. 6 § SoL uppgå till ett så stort belopp att den enskilde inte förbehålls tillräckliga medel av sitt avgiftsunderlag för sina personliga behov och andra normala levnadskostnader, så kallat förbehållsbelopp.

Av 8 kap. 7 § SoL följer vidare att kommunen ska bestämma den enskildes förbehållsbelopp genom att beräkna den enskildes levnadsomkostnader, utom bostadskostnaden, med ledning av ett minimibelopp. Bostadskostnaden ska beräknas för sig och läggs till i förbehållsbeloppet. Avgift för bostad i särskilt boende som inte omfattas av hyreslagen får inte överstiga 0,5539 gånger en tolfedel av prisbasbeloppet per kalendermånad, enligt bestämmelser SoL i 8 kap. 5 §. När avgifterna fastställs ska kommunen enligt 8 kap. 6 § SoL dessutom försäkra sig om att den enskildes make eller sambo inte drabbas av en oskäligt försämrad ekonomisk situation.

Då lagen inte föreskriver exakt summa på avgift beslutar kommunfullmäktige i Tierps kommun om vilka priser som ska gälla för olika insatser i kommunen. Priserna ses regelbundet över och ska ligga i jämförelse med samhällets utveckling.

Tierps kommun beräknar omvårdnadsavgiften och trygghetslarmet utifrån 12,5% av en tolfedel av prisbasbeloppet samt serviceavgiften beräknas från 13,9% av en tolfedel av prisbasbeloppet. Beroende på den enskildes ekonomi kan avgiften bli lägre än den taxa som fastställts.

Hälso- och sjukvård

Avgifter enligt hälso- och sjukvårdslagen får enligt 17 kap 8 § tas ut för hälso- och sjukvård som kommunen ska erbjuda enligt 12 kap 1 och 2 §§ eller 14 kap 1 §. Det vill säga hälso- och sjukvård till personer som beviljats särskilt boende eller bostad med särskild service enligt SoL, samt hemsjukvård i ordinärt boende. Enligt PM 2003 från Svenska kommunförbundet (nuvarande Sveriges kommuner och landsting, SKL) framgår att bostad med särskild service enligt LSS likställs med boende enligt SoL.

Avgifterna för kommunal hälso- och sjukvård, förbrukningsartiklar enligt HSL samt hemtjänst och dagverksamhet enligt socialtjänstlagen får högst uppgå till en tolfedel av 0,5392 gånger prisbasbeloppet.

Enskild som är inskriven i hemsjukvården betalar en fast månadsavgift. Månadsavgiften omfattar även delegerad hälso- och sjukvård som utförs av annan än legitimerad personal. Avgiften ingår i maxtaxan. För tillfälliga insatser, eller om den enskilde inte är inskriven i hemsjukvården, utgår en besöksavgift.

Om både make/maka behöver hemsjukvård måste varsitt abonnemang tecknas.

Hjälpmedel

Vid utprovning av hjälpmedel för dem som inte är inskrivna i hemsjukvård tas en avgift ut. I avgiften ingår ett uppföljande besök. Avgiften är densamma oavsett om den enskilde hämtar hjälpmedlet eller får det levererat till hemmet. Om ett nytt hjälpmedel skrivs ut vid uppföljning ingår det i uppföljningstillfället.

Förskrivning av hjälpmedel som sker per telefon istället för hembesök genererar en avgift. Ramp som hjälpmedel förskrivs som hjälpmedel och läggs upp som ett eget ärende.

Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade

Insatser enligt LSS är enligt lag avgiftsfria men kommunen har med stöd av 19 § LSS rätt att ta ut skäliga avgifter i vissa fall. Avgifter får tas ut för bostad, kost, fritidsverksamhet, kulturella aktiviteter och resor av dem som har hel allmän ålderspension, hel sjukersättning eller aktivitetsersättning eller annan inkomst av motsvarande storlek enligt de grunder som kommunen bestämmer. Avgifterna får

inte överstiga kommunens självkostnader och kommunen ska se till att den enskilde får behålla tillräckliga medel för sina personliga behov. Vårdnadshavare är även enligt 20 § LSS skyldiga att i skälig utsträckning bidra till kommunens kostnader för omvårdnaden om den enskilde är under 18 år.

Maxtaxa – högkostnadsskydd för avgifter

Högkostnadsskyddet, maxtaxan, reglerar den högsta avgift kommunen får ta ut för hemtjänst, dagverksamhet, insatser i särskilt boende samt kommunal hälso- och sjukvård per månad. Av 8 kap. 5 § socialtjänstlagen (SoL) följer att avgift för dessa insatser högst får uppgå till en tolfedel av 0,5392 gånger fastställt prisbasbelopp per månad. Det är Regeringens fastställda prisbasbelopp som ligger till grund för beräkning av kommunens maxtaxa. Kommunens maxtaxa för kommande år fastställs av kommunfullmäktige i december. Avgiften baseras på de insatser den enskilde får (utifrån beviljad tid) och dennes ekonomiska förutsättningar, det vill säga hur stora inkomster och utgifter den enskilde har. Då hänsyn tas till den enskildes ekonomiska förutsättningar (avgiftsutrymme) kan avgiften bli lägre än maxtaxan.

Kommunens självkostnadspris

Kommunen ska årligen i samband med årliga omräkningen av avgift redovisa för kommunstyrelsen vad kommunens självkostnadspris för hemtjänst och måltider är.

Förbehållsbelopp

Kommunala avgifter får enligt 8 kap. 6 § SoL inte uppgå till ett så stort belopp att den enskilde inte förbehålls tillräckliga medel av sitt avgiftsunderlag för sina personliga behov och andra normala levnadskostnader (förbehållsbelopp). Förbehållsbeloppet, summan av minimibelopp, individuellt tillägg och bostadskostnaden, är alltså den lägsta nivå på vad den enskilde har rätt att förbehålla sig av sina egna medel.

Avgift till Svenska kyrkan eller andra trossamfund ska inte räknas in i förbehållsbeloppet.

Minimibelopp

Minimibeloppet är ett schablonbelopp som fastställs årligen av riksdagen och ska enligt 8 kap. 7 § SoL täcka normala levnadskostnader för livsmedel, kläder, skor, fritid, hygien, media, telefon, hemförsäkring, öppen hälso- och sjukvård, tandvård, hushållsel, förbrukningsvaror, resor, möbler, husgeråd och läkemedel. Vid beräkning av minimibeloppet ska beloppet alltid per månad utgöra lägst en tolfedel

av 1,4789 gånger prisbasbeloppet för ensamstående eller 1,2066 gånger prisbasbeloppet för var och en av sammanlevande makar och sambor.

Minimibeloppet beräknas med utgångspunkt i Konsumentverkets hushållsbudget avseende skäliga levnadskostnader och baseras på riksnormen för försörjningsstöd. Då beloppet bygger på en schablon ska det inte täcka den enskildes faktiska kostnader. Personer under 61 år beräknas med ett förhöjt minimibelopp. Samtliga personer under 61 år, som inte bor på särskilt boende, har ett 10% högre minimibelopp utifrån ökade levnadskostnader. Om personer över 61 år anser sig ha fördyrande kostnader behöver en ansökan lämnas in.

Livsmedelsposten är beräknad att täcka livsmedel och inte kostnad för måltider genom matdistribution, matabonnemang i särskilt boende eller fördyrad specialkost på grund av sjukdom. Se vidare rubriken Höjning av minimibeloppet – individuellt tillägg. Posterna dagstidning (även digitala medier) och telefon avser att täcka kostnader för prenumeration på en daglig tidning, abonnemangs- och samtalsavgifter för telefon. Posterna för hälso- och sjukvård, samt läkemedel beräknas som en tolfedel av årskostnaden för personer som betalar upp till nivån för respektive högkostnadsskydd. Med posten resor avses kostnader för lokalresor med kollektivtrafik, inklusive färdtjänst och sjukresor. För de som bor i särskilt boende innebär matkostnaden en höjning av minimibeloppet. Höjningen räknas ut genom differensen mellan kostavgiften på särskilt boende och Konsumentverkets referensvärde för livsmedelskostnader. Genom att räkna fram skillnaden mellan avgiften för kost och kostnaden för råvaror så får man fram tillagningskostnaden.

Höjning av minimibeloppet - individuellt tillägg

Av 8 kap. 8 § SoL följer att kommunen ska höja minimibeloppet i skälig omfattning om den enskilde på grund av särskilda omständigheter varaktigt har behov av ett väsentligt högre belopp. Av lagens förarbeten följer att ett höjt minimibelopp ska fastställas efter en individuell prövning och att kommunen bör godta den faktiska merkostnaden när den fastställer ett högre minimibelopp, om inte merkostnaden är oskäligt hög.

Den som anser sig uppfylla lagens krav för höjning av minimibeloppet kan begära individuellt tillägg till förbehållsbeloppet. Varaktigt tolkas i Tierps kommun som en period av minst sex månader. Ett väsentligt belopp tolkas som belopp som överstiger 200 kr per månad. Uppgifter som lämnas i inkomstförfrågan ska styrkas med bilagor.

Situationer som kan föranleda höjning av minimibelopp

Av lagens förarbeten ges följande exempel på situationer som kan efter en ansökan och utredning föranleda en höjning av minimibeloppet:

Fördyrad kost

I lagens förarbeten anges att de schabloniserade kostnaderna för kost som ingår i minimibeloppet är framräknade för personer som är 61 år och äldre. Då yngre personer normalt konsumerar mer livsmedel och därmed har en större kostnad för livsmedel ska kommunerna ta hänsyn till denna merkostnad. Det innebär att yngre personer med funktionsnedsättning bör få ett högre belopp. På samma sätt bör kommunerna enligt lagens förarbeten höja minimibeloppet för äldre personer med varaktiga merkostnader för livsmedel. Om den enskilde betalar en avgift för färdiglagad mat som levereras av hemtjänsten, eller ges inom ramen för dagverksamhet eller vid ett särskilt boende, och om avgiften för maten överstiger den skäliga kostnaden för mat i Konsumentverkets hushållsbudget, ska kommunen höja förbehållsbeloppet motsvarande tillagningskostnaden. Detta då kostnaden för mat är högre i jämförelse med om man lagar maten själv. Det individuella beloppet påverkar inte avgiften för måltiderna men däremot kan hemtjänst-, service och omvårdnadsavgiften för boendet påverkas. Detta gäller inte vid oplanerad vistelse på korttidsboende.

Underhållskostnad för minderåriga barn

Förbehållsbeloppet bör enligt lagens förarbeten kunna höjas för de merkostnader som uppkommer i samband med hemmavarande barn.

Kostnader till följd av funktionsnedsättning, rehabilitering/habilitering inklusive resekostnader

Förbehållsbeloppet bör enligt lagens förarbeten kunna höjas för de merkostnader som uppkommer i samband med dessa situationer.

Rätt till fritidsaktiviteter för yngre personer med funktionsnedsättning som är naturliga för yngre personer.

Förbehållsbeloppet bör enligt lagens förarbeten kunna höjas för de merkostnader som uppkommer i samband med fritidsaktiviteter.

Yngre personer med funktionsnedsättnings behov av medel för bosättning och familjebildning

Enligt lagens förarbeten bör levnadskostnader för yngre personer med funktionsnedsättning beräknas till en nivå som överstiger minimibeloppet upp till 10 procent.

Kostnader för god man

Förbehållsbeloppet bör enligt lagens förarbeten kunna höjas för de merkostnader som uppkommer i samband med eventuell god man.

Övriga kostnader

- Kostnader för andra aktiviteter eller ändamål som den enskilde av olika anledningar inte kan eller bör avstå ifrån.
- Kostnader för särskilda läkemedel som inte ingår i högkostnadsskyddet.

Tillagningskostnad matlådor.

- Färdiglagade matlådor. För att den enskilde ska få ett tillägg, helpensionstillägg motsvarande tillagningskostnaden. Tillägget baseras på antalet matlådor som den enskilde beställer.
- Matlåda 1-14 inget tillägg (anses ej vara extra kostnad) och från 15 och uppåt ger ett individuellt tillägg. Detta eftersom den enskilde har fördyrande kostnader för måltider motsvarande tillagningskostnaden.

Kostavgiften grundar sig på en beräkning utifrån energibehovet under dygnet där 10% utgör frukosten, 40 % för lunch, 40% för middag och 10 % mellanmål.

Om de extra kostnaderna ersätts på annat sätt ska förbehållsbeloppet inte höjas. Exempelvis omkostnadsersättning som täcker kostnader för god man/förvaltare.

Sänkning av minimibeloppet

Av 8 kap. 8 § SoL följer att kommunen även får minska minimibeloppet i skälig omfattning om den enskilde inte har en kostnad för de poster som minimibeloppet ska täcka därför att kostnaden ingår i avgiften för hemtjänst och dagverksamhet, kostnaden ingår i avgiften eller hyran för bostad i särskilt boende eller då posten tillhandahålls kostnadsfritt. Kommunen får dock inte minska minimibeloppet med anledning av att den enskilde omfattas av avgiftsfria hälso- och sjukvårdsbesök enligt 17 kap. 3 § HSL.

Om kostnadsposten som föranleder minskningen ingår i Konsumentverkets beräkningar för hushållsbudget så bör minskningen enligt lagens förarbeten baseras

på deras beräkningar. Detta då den schablonmässiga delen av minimibeloppet i huvudsak grundas på Konsumentverkets beräkningar.

Inkomstpensionstillägg

Inkomstpensionstillägget som infördes i september 2021 som ett tillägg till allmän pension ska inte beaktas när avgiftsunderlaget enligt 8 kap. 4 § SoL beräknas.

Avgifter inom maxtaxan

De avgifter som faller under högkostnadsskyddet är hemtjänst i ordinärt och särskilt boende, dagverksamhet och kommunal hälso- och sjukvård. Som hemtjänst i ordinärt boende räknas serviceinsatser, omvårdnadsinsatser, trygghetslarm, ledsagarservice och avlösarservice. Avgift utgår för beviljad tid. Personer som har insatsen personlig assistans och som efter 65 årsdagen beviljas kompletterande hemtjänst betalar avgift för hemtjänsten. Med hemtjänst i särskilt boende menas de service- och omvårdnadsinsatser som beviljas vid särskilt boende eller korttidsboendet. Avgift utgår med maximalt vad den enskilde har avgiftsutrymme för, upp till och med maxtaxan. Med kommunal hälso- och sjukvård menas hemsjukvård, rehabilitering och utprovning av tekniska hjälpmedel i hemmet.

Avgifter utanför maxtaxan

Följande ingår inte i maxtaxan;

- hyra för särskilt boende.
- avgift för förbrukningsartiklar som ombesörjs vid särskilt boende,
- avgifter för måltider som serveras vid kommunens särskilda boenden, korttidsboende och dagverksamhet eller levereras hem till den enskilde
- matlådor i hemtjänsten ingår inte i maxtaxan och det finns inget tak för antal matlådor i hemtjänsten. Betalning sker per matlåda.
- avgifter för resor till och från kommunala verksamheter.

Egenavgifter för vuxna vid placering enligt socialtjänstlagen

8 kap 1§ Socialtjänstlagen (SoL) reglerar vilka avgifter kommunen kan ta ut vid insatser för vuxna. Lagen skiljer mellan stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär och andra stöd och hjälpinsatser.

Insatser med syftet andra stöd och hjälpinsatser

8 kap 1§ SoL anger att kommunen får ta ut skälig ersättning för insatser med syfte att ge andra stöd och hjälpinsatser. Kommunallagen reglerar att avgifterna inte får överstiga kommunens självkostnadspris.

Egenavgifter för vuxna vid placering på boende med särskild service enligt SoL med syftet stöd och andra hjälpinsatser debiteras kost och logi enligt gällande taxa. Avgift för logi/hyra baseras på högsta avgift för särskilt boende som inte omfattas av hyreslagen vilket beräknas 0,5539 x en tolfedel av prisbasbeloppet.

Debitering av egenavgift enligt bostad med särskild service enligt SoL

Huvudregeln är att den enskilde själv ska ansvara för betalning av egenavgiften. Det åligger kommunen att fakturera brukaren för egenavgift om inte annat avtalats om. Vid stöd i form av bostad med särskild service eller annat likvärdigt boende fastställer kommunen själv en skälig ersättning.

Om den enskilde saknar inkomst eller har så låg inkomst att full avgift inte kan tas ut kan avgiften fastställas till ett lägre belopp eller efterges helt enligt 9 kap 4 § SoL.

Om den enskilde inte har ekonomiska förutsättningar för att betala egenavgiften gällande logi och lever på försörjningsstöd betalas ingen egenavgift till kommunen.

Avgift i samband med barn som bor i särskild bostad enligt LSS

Föräldrabalken 7 kap 1§ anger att föräldrar, var för sig, har en underhållsskyldighet gentemot sina barn. Om ett barn under 18 år genom kommunens försorg får vård i annat hem än det egna, är föräldrarna skyldiga att i skälig utsträckning bidra till kommunens kostnader (LSS 20§). För vård och omsorg gäller detta barn som beviljas insats enligt 9 § 8 LSS . Skyldigheten upphör den dag barnet fyller 18 år, även om barnet går på gymnasiet. Det är vanligt inom LSS med skolgång på annan ort. Ersättningsbeloppet bestäms efter samma grunder som enligt lagen om underhållsstöd (6 kap. 2-4 §§ SoF).

Föräldrars ersättningsskyldighet till kommunen

När ett barn dygnet-runt-placeras genom kommunens försorg ska regelmässigt en utredning om föräldrarnas försörjningsförmåga göras och beslut ska fattas. Om en förälder inte betalar ersättning i enlighet med fattat beslut är utgångspunkten att kravåtgärder alltid ska vidtas. Vid placeringar enligt LSS ska ställning tas till om förutsättningar finns för ersättningstalan hos förvaltningsrätten.

I avgiften ingår samtliga kostnader för barnet utom kläder, fritidsaktiviteter och fickpengar. Föräldrarna behåller barnbidraget/studiebidrag och svarar för barnets kläder, fritidsaktiviteter och fickpengar.

Avgiftsfria insatser

Kommunen erbjuder vissa insatser som inte är avgiftsbelagda. Dessa är stöd från syn- och hörselinstruktör, Anhörigcenter, boendestöd, stöd i boende, trygg hemgång och kontaktperson. Den beviljade insatsen avlösarservice i hemmet är även avgiftsfri om den understiger 10 timmar per månad.

Undantag från avgiftsbestämmelserna

Personer som flyttar från LSS-boende till särskilt boende

Personer som är beviljade bostad med särskild service för vuxna enligt 9 § 9 LSS och som på grund av förändrade behov ansöker och beviljas särskilt boende för äldre betalar inte omvårdnadsavgift.

Personer med vissa LSS-insatser och hälso- och sjukvård

Personer som är beviljade bostad med särskild service för vuxna enligt 9 § 9 LSS eller personlig assistans eller skäligen kostnader för sådan assistans enligt 9 § 2 LSS alternativt 51 kap socialförsäkringsbalken (2010:110) betalar inte avgift för kommunal hemsjukvård.

Avgift för hemsjukvård

Ingen besöksavgift tas ut för:

- hembesök hos patient inskriven i hemsjukvård
- konsultation för stöd till andra personalgrupper, t ex för att underlätta arbetsmiljö
- hembesök på initiativ av sjuksköterska, arbetsterapeut och fysioterapeut när någon av dessa bedömt att hembesök är nödvändigt, då den enskilde saknar insikt i de allvarliga negativa konsekvenser av social och/eller medicinsk karaktär som utebliven kommunal hälso- och sjukvårdsinsats skulle medföra.
- injektion av psykofarmaka.

Avgiftsberäkning

Avgiftsberäkning sker utifrån betalningsförmåga inom högkostnadsskyddet enligt Socialtjänstlagen 8 kap.

Beräkning av förbehållsbelopp och avgiftsutrymme

Bruttoinkomst

-Skatt

=**Nettoinkomst**

Boendekostnad

+Minimibelopp (livsmedel, kläder, hushållsel, förbrukning, telefon, mediciner etc)

+Individuella tillägg

= **Förbehållsbelopp**

Nettoinkomst

-Förbehållsbelopp

=**Avgiftsutrymme** (Betalningsförmåga)

Avgiftsgrundande inkomster

Kommunen ska vid beräkning av avgiftsunderlaget utgå från aktuella nettoinkomster vid beräkningstillfället. Med avgiftsunderlag menas enligt 8 kap. 4 § SoL den inkomst som någon kan antas komma att få under de närmaste tolv månaderna, fördelad med lika belopp per månad. Dessa innefattar enligt samma lag inkomster av tjänst, näringsverksamhet och kapital som är skattepliktiga enligt inkomstskattelagstiftningen, därtill ska vissa inkomster som inte är skattepliktiga i Sverige, bland annat utländsk inkomst och stipendier, räknas in i avgiftsunderlaget liksom bostadstillägg, bostadsbidrag och särskilt bostadstillägg. Av 8 kap. 4 § SoL följer även att i fråga om makar ska den enskildes inkomst anses utgöra hälften av makarnas sammanlagda inkomster.

Inkomster som ska räknas med kan således vara inkomst av tjänst, pensioner från det allmänna pensionssystemet såsom garantipension, tilläggspension och änkepension, tjänstepensioner, pensionsförsäkringar, äldreförsörjningsstöd, utlandspensioner, inkomst av näringsverksamhet och rörelse, avkastning på kapital, aktieutdelning, reavinst vid försäljning av fastighet eller dylikt, inkomst vid uthyrning av bostad, föräldrapenning, underhållsbidrag, beskattningsbar del av vårdbidrag, livränta, A-kassa, aktivitetsersättning, sjukpenning och sjukersättning,

bostadstillägg, särskilt bostadstillägg, bostadsbidrag liksom studiemedel i form av studiebidrag och skattefria stipendier till den del de överstiger 3000 kr per månad. Kommunen skickar årligen ut en inkomstförfrågan till samtliga brukare som har en insats. Detta sker i samband med att avgifterna omräknas. Inkomstförfrågan tillsammans med begärda handlingar ska inkomma inom angiven tid för att beräkning av avgiften ska göras. Inkommer inga handlingar debiteras full avgift enligt kommunens taxa. Det är brukarens skyldighet att lämna in aktuella uppgifter om ekonomiska förhållanden årligen eller vid förändringar. Ny beräkning görs från och med den månad handlingarna inkommer. Några retroaktiva beräkningar görs inte.

Vissa inkomster som inte är avgiftsgrundande

Följande inkomster är inte avgiftsgrundande:

- handikappersättning,
- assistansersättning,
- habiliteringsersättning,
- obeskattad del av vårdbidrag,
- barnbidrag,
- ekonomiskt bistånd enligt SoL,
- introduktionsersättning för flykting,
- ersättning som betalas ut på grund av kapitalförsäkringar och särskilda skadestånd från staten till personer som tvångssteriliserats och till personer som skadats av vissa läkemedel.

Den enskildes förmögenhet ska inte heller påverka avgiften, utan endast avkastningen på kapitalet.

Avgiftsberäkning för olika hushållstyper

Den enskilde har ansvar för att informera kommunen om varaktig förändring av hushållstyp som sker under året och som kan påverka beräkningen av avgiften eller avgiftsutrymmet. Nedan följer beskrivning av beräkning beroende på hushållstyp.

Ensamboende

Beräkning sker utifrån den enskildes inkomst, bostadskostnad per månad samt minimibelopp.

Makar och registrerade partner

Av 8 kap. 4 § SoL följer att i fråga om makar och registrerade partners ska den enskildes inkomst anses utgöra hälften av parets sammanlagda inkomster. För att

beräkna makars och registrerade partners inkomster ska dessa läggas samman och delas med två lika stora delar innan beräkning av avgift sker. Eftersom biståndsbeslutet gäller för den enskilde personen var för sig och insatserna kan variera för vardera maken, beräknas avgiften för varje enskild person. Om endast en av parterna har någon insats ska hushållets gemensamma inkomster och utgifter ändå räknas med. Inkomstuppgift behöver därför begäras in från båda makar och registrerade partners oavsett om endast en av dem har insats.

Gällande makar och registrerade partners ska vidare den inkomst som är fördelaktig för den enskilde användas vid beräkning av avgiftsutrymmet. Detta gäller till exempel om den ena i paret har en lägre inkomst vid jämförelse med de hopslagna inkomsterna som delats med två.

Sammanboende

I hushållsgemenskap som består av sammanboende som inte är gifta eller ingått partnerskap beräknas avgiften som för ensamstående eftersom det inte finns någon lagstadgad underhållsskyldighet dem emellan. Bostadskostnaden ska däremot delas lika. Detta innebär att i de fall endast en av de sammanboende har hjälp gäller dennes inkomst och behov av insats/antal timmar. Om båda sammanboende har hjälp registreras de var för sig och avgiften beräknas i förhållande till var och ens inkomst och omfattning av insatsen/antalet timmar. Sammanboendes förbehållsbelopp ska vidare beräknas som lägre än för ensamstående.

Bostadskostnader

Kommunen ska ta hänsyn till faktisk bostadskostnad samt bostadstillägg eller bostadsbidrag. Bostadskostnaden ingår i det totala förbehållsbeloppet och avräknas från nettoinkomsten. I hyran för hyresrätt eller i avgiften för bostadsrätt ska inte avgift för hushållsel, kabel-TV, garage, parkeringsplats eller andra tillval ingå. Om den enskilde kan styrka inlämnade uppgifter för drift och uppvärmning ska dessa användas vid beräkningen av bostadskostnaden. Kommunen kan använda Försäkringskassans schablonbelopp vid beräkning av bostadskostnad i de fall den enskilde har svårt att få fram uppgifter för de faktiska kostnaderna för drift och uppvärmning.

Förbehåll för bostadskostnad

Hyresrätt

Bostadskostnaden i hyrd bostad ska vara lika med hyran inklusive värme och obligatoriska avgifter, till exempel drift, sophämtning, vatten med mera. Ingår hushållsel i hyran dras denna kostnad bort (enligt Pensionsmyndighetens schablon).

Handlingar krävs som styrker faktisk hyreskostnad, till exempel vid privata hyresöverenskommelser, avtal, avier etcetera.

Bostad med andrahandskontrakt

Bostadskostnad räknas på samma sätt som för hyrd bostad.

Bostadsrätt

Bostadskostnaden är lika med årsavgiften inklusive värme och obligatoriska avgifter. Ingår hushållsel i avgiften dras denna kostnad ifrån (enligt Pensionsmyndighetens schablon). Finns lån för anskaffandet av bostadsrätten räknas 70 procent av räntekostnaden med i bostadskostnaden. Uppgifterna ska styrkas med kopior av aktuella handlingar.

Eget enfamiljshus

Bostadskostnaden i eget hem för permanentboende kan vara:

- 70 procent av räntekostnaden på lån för anskaffandet av bostadsfastigheten,
- 70 procent av tomträttsavgäld (hyra för marken),
- den kommunala fastighetsavgiften,
- fastighetsförsäkring samt
- övriga driftkostnader till exempel vatten, avlopp och renhållning.

Då posterna räknats samman för ett år ska summan delas med tolv för att få fram en månadskostnad. För makar delas bostadskostnaden med två. Detsamma gäller sambor som äger halva bostaden var. Beroende på ägarförhållande ingår den kommunala fastighetsavgiften för den lagfarne ägaren och lånekostnader för den som uppbär bostadslånet. Uppgifterna ska styrkas med kopior på aktuella handlingar.

Eget småhus på lantbruksenhet

Endast kostnader som rör bostadsdelen inklusive tomtmark får tas med. I bostadskostnaden räknas 70 procent av räntekostnader på lån som rör bostadsdelen. Övriga driftkostnader till exempel vatten, avlopp och renhållning ska även tas med. Uppgifterna ska styrkas med kopior av aktuella handlingar.

Tvåfamiljshus

Bostadskostnaden ska räknas på samma sätt som vid eget enfamiljshus och därefter fördelas bostadskostnaden på respektive lägenhet.

Arrenderat småhus på lantbruksenhet

Bostadskostnaden ska vara arrendeavgiften för bostaden inklusive tomtmark, uppvärmning, övriga driftskostnader till exempel vatten, avlopp och renhållning. Ingår hushållsel dras denna kostnad bort. Uppgifterna ska styrkas med kopior av aktuella handlingar.

Särskilda boendeformer

Då den enskilde bor på särskilt boende räknas bostadskostnad som hyreskostnad exklusive hushållsel. Kommunen debiterar hyra en månad i förskott.

Om hushållsel ingår i hyran ska detta räknas av från förbehållsbeloppet. I Pensionsmyndighetens föreskrifter finns schablon för beräkning av bland annat kostnad för en bostads hushållsel.

Måltider

Kostnaden för måltider består av råvarukostnad och tillagningskostnad. Kommunen använder sig av Konsumentverkets referensvärde för livsmedelskostnader ”All mat lagas hemma” 61-74 år. Personer som bor i ordinärt boende och är beviljad matlåda kan anmäla den fördyrade tillagningskostnaden till kommunen. Då finns det möjlighet att få tillgodoräknas det individuella tillägget. Bor personen i särskilt boende eller om personen är beviljad växelvård enligt SoL debiteras en månadskostnad motsvarande råvarukostnad plus tillagningskostnad. Mellanskillnaden ger ett tillägg till förbehållsbeloppet för boende på särskilt boende. Personer som bor i Bostad med särskild service enligt LSS handlar och tillagar sin mat själv och debiteras därmed ingen avgift.

Nedsättning av avgifter och avgiftsbefrielse

Den enskilde har alltid rätt att begära att få en individuell prövning och eventuell nedsättning av avgiften alternativt avgiftsbefrielse då speciella skäl åberopas. Till dessa skäl räknas exempelvis dubbla bostadskostnader och hänsyn till kvarvarande makes/sambos ekonomi. Nedsättning av avgift sker också om avgiftsutrymmet inte är tillräckligt för att betala för beviljade insatser. Avgiftsbefrielse kan beviljas vid särskilda skäl efter ansökan från den enskilde.

Dubbla bostadskostnader

Tillfällig dubbel bostadskostnad kan förekomma i samband med flytt till särskilt boende då tilldelning och flytt ofta sker med kort varsel. När den enskilde flyttar till särskilt boende och får dubbla bostadskostnader kan han eller hon efter skriftlig ansökan om ekonomisk prövning därför beviljas jämkning. Jämkningsansökan kan beviljas för högst tre månader för boendekostnader. Det innebär att den högre

bostadskostnaden för tremånadersperioden kan påverka service- och omvårdnadsavgiften. Vid ansökan om dubbla boendekostnader ska uppsägningsdatum och utflyttningsdatum kunna styrkas. Avdrag för dubbla boendekostnader kan ansökas om inom tre månader från inflytt i särskilt boende.

En av två makar/sammanboende flyttar

När en av två makar flyttar permanent till en bostad i särskild boendeform ska kommunen enligt 8 kap. 6 § SoL försäkra sig om att den hemmavarande makan/sambon inte drabbas av en oskäligt försämrad situation när avgifterna bestäms. Detta ska ske oavsett om den enskilde och dennes anhöriga påkallar detta eller inte. När en av makarna flyttar permanent till en bostad i särskild boendeform ska kommunen även rekommendera makarna att ansöka om ändrad pensionsstatus för makar som lever med skild hushållsgemenskap hos Pensionsmyndigheten liksom att ansöka om bostadstillägg. Detta då makarna då kan få gynnsammare inkomster, bostadskostnader och förbehållsbelopp.

Då en av makarna flyttat ses de inte längre som sammanboende av kommunen. Kommunen beräknar en gemensam inkomst men använder minibelopp för ensamstående. För var och en avräknas hyran för respektive bostad och var och en ska garanteras de förbehållsbelopp som gäller ensamstående i ordinärt respektive särskild boendeform. Denna tudelningsprincip ska dock endast tillämpas i de fall makar gynnas i avgiftshänseende, det vill säga i regel när maken med den högsta inkomsten flyttar till den särskilda boendeformen. I annat fall bestäms avgifterna efter de inkomster makarna har var för sig.

Om den kvarboende maken, trots tudelningsprincip, inte har tillräckliga medel i nivå med förbehållsbeloppet och nettohyran, ska ytterligare medel överföras från den andra makens nettoinkomst för att täcka denna skillnad. Därefter beräknas förbehållsbeloppet och avgifter för den make, som flyttat till den särskilda boendeformen, på basis av de kvarvarande nettoinkomster som denne har. I de fall Pensionsmyndigheten beslutat om ändrad pensionsstatus för makar som lever med skild hushållsgemenskap ska kommunen göra en ny avgiftsberäkning i och med att makarna får ändrade inkomster och i förekommande fall även ändrade bostadstillägg.

Avsaknad av avgiftsutrymme

I vissa fall har enskilda så låg inkomst att de inte har möjlighet att tillgodogöra sig förbehållsbeloppet, även om detta höjs. Även om kommunen har rätt att ta ut avgift får avgiften inte inskränka på den enskildes rätt till förbehållsbelopp. Om den enskilde inte har avgiftsutrymme att betala för alla beviljade insatser sänks avgiften för beviljade insatser till den nivå den enskilde bedöms kunna betala. Om avgiftsutrymmet är noll eller negativt kan ingen avgift tas ut för de insatser som

omfattas av maxtaxan. I de fall den enskilde inte bedöms ha utrymme att betala avgift till kommunen för de beviljade insatserna inom maxtaxan, faktureras denne inte för avgift.

Den enskildes ansvar

Om den enskilde har lämnat in uppgifter gällande ekonomiska förhållanden och fått en avgiftsberäkning är den enskilde skyldig att meddela förändrade förhållanden såsom inkomst eller bostadsförhållanden som kan medföra ändring av avgiften.

Avgiftsbeslut

Handläggning av avgifter följer process för myndighetsutövning/handläggning. Den enskilde ska få ett skriftligt avgiftsbeslut med beslutsmotivering.

Överklagan av avgiftsbeslut

Beslut om avgifter i ett enskilt fall enligt SoL 8 kap 4-9 §§, överklagas genom förvaltningsbesvär enligt SoL 16 kap 3 § hos allmän förvaltningsdomstol. Det kan gälla beslut om avgiftens storlek, avgiftsändring, beräkning av avgiftsunderlag, boendekostnad och förbehållsbelopp. Detta gäller beslut som rör:

- Beräkning av avgiftsunderlaget (inkomstberäkningen) jml. SoL 8 kap, 4 §
- Förbehållsbelopp jml. SoL 8 kap, 6 -8 §§
- Boendekostnaden jml. SoL 8 kap, 5 §
- Beslut om avgift och avgiftsändringar jml. SoL 8 kap, 9 §

Överklagande ska inkomma till kommunen inom tre veckor från det att den enskilde tagit del av avgiftsbeslutet. I besvärshänvisningen som skickas med beslutet framgår hur en överklagan går till. Kommunens handläggare ska vid behov vara behjälpliga med överklagande om den enskilde begär detta.

Fakturering

Fakturering av avgifter sker månadsvis i efterskott, hyror debiteras i förskott, med förfallodag sista vardagen i månaden. Faktura skickas ut till den enskilde i början av månaden.

Om betalning inte sker skickas påminnelsefaktura och därefter ett inkassokrav. Lagstadgad inkassoavgift och dröjsmålsränta tas ut av inkassobolag.

Är fakturaunderlaget 49 kr eller lägre per månad kommer avgiften att samlas ihop för varje månad och först när beloppen tillsammans blir mer än 50 kr skickas faktura för avgiften. Detta betyder att faktura inte alltid skickas varje månad.

Avgifterna beräknas enligt avrundningsprincipen till närmaste heltal.

Regler för avgifter vid frånvaro

Frånvaro kan påverka kommunal avgift. Månadsavgiften för hemtjänst i form av service och omvårdnad kan minska om de beslutade insatserna uteblir vid upprepade tillfällen, vid sjukhusvistelse och vid planerad frånvaro som den enskilde meddelat minst sju dagar i förväg. Om den enskilde har insatser i ordinärt boende och vistas på korttidsplats debiteras endast avgift för korttidsplats under vistelsetiden. Avgift för trygghetslarm kvarstår om sådan finns. Om den enskilde bor på särskilt boende görs ingen hyresreducering vid frånvaro. Matavdrag görs dock av kost och förbrukningsartiklar. Frånvaro kan även påverka service- och omvårdnadsavgiften.

Månadsavgift för hemsjukvård påverkas inte vid korttidsvistelse eller sjukhusvistelse eftersom det är ett abonnemang precis som trygghetslarm.

Start och avslut av avgift samt frånvarohantering

Den enskilde betalar i regel för insatser från och med att de verkställs till och med att de avslutas. Om insatserna startar eller avslutas under pågående månad beräknas avgiften för de dagar hjälpen pågått. Vid växelvård/avlastning och korttidsplats faktureras hel avgift ankomstdagen men ingen avgift för avresedagen. Minst ett dygn faktureras alltid. Om ett hjälpmedel avslutas vid uppföljning tas en avgift ut för besöket/förskrivningen men inte månadsavgiften för själva hjälpmedlet. Vid dödsfall debiteras service-, omvårdnads- och avgift för kost och förbrukningsartiklar till och med dagen för dödsfallet. Hyra betalas till och med uppsägningstidens slut. Skyldighet att betala hyra kan dock upphöra tidigare om ny hyresgäst flyttar in. Avgiften för trygghetslarm kan upphöra då biståndshandläggaren avslutat insatsen och larmet återlämnats, dock senast månaden efter dödsfallet.

Tillfällig vistelse i annan kommun

Riksdagen har beslutat att den kommun där brukaren är bosatt, ansvarar för beslut och kostnad för hemtjänst enligt Socialtjänstlagen vid vistelsen i annan kommun, till exempel i sommarstugan. Vid tillfälliga vistelser är det bosättningskommunen och inte vistelsekommunen som tar ut en avgift för insatserna. Det är vistelsekommunen som ska debitera bosättningskommunen för de tjänster som har utförts under den tillfälliga vistelsen.

Ersättning till utförare inom hemtjänsten gällande insatser enligt Lagen om valfrihet (LOV)

Ersättningen till leverantören baseras på ett timpris fastställt av kommunen. I timpriset ingår samtliga kostnader för tjänsternas utförande inklusive personalkostnader, OB-tillägg, kostnader för kringtid, resor, administration, kontaktmannaskap, lokaler, transporter och material. Inga övriga kostnader får tillkomma. Timersättning utgår från utförd tid hos kund. Taket för ersättningen till leverantör är beviljad tid utifrån kundens individuella biståndsbeslut.

Kommunfullmäktige har beslutat att ersättningen ska justeras årligen till LOV-leverantörer för utförande. Kommunstyrelsen fastställer årets justering att gälla från den 1 juli innevarande år samt att OPI (Omsorgsprisindex) ska fungera som en indikation för den årliga prisjusteringen.

Återbetalning

Om den enskilde lämnat felaktiga uppgifter som medför för hög avgift fattas nytt avgiftsbeslut när den enskilde inkommit med korrekta uppgifter. Ingen retroaktiv rättelse sker. Om kommunen är ansvarig för felaktig beräkning som medfört att den enskilde betalat för hög avgift återbetalas den enskilde det belopp som felaktigt debiteras som mest 1 år bakåt.

Felaktig avgiftsberäkning rättas tre månader bakåt om brukaren lämnat oriktiga uppgifter som medfört att den enskilde betalat för låg avgift till kommunen.

Indexering

Samtliga avgifter, exklusive avgift för hjälpmedel, indexuppräknas årligen med förändringen i prisbasbeloppet mellan föregående år och det år avgiften gäller. Om prisbasbeloppet minskar i förhållande till föregående år bibehålls nivån på avgifterna, de sänks inte. När prisbasbeloppet höjs görs höjning av avgift först när prisbasbeloppet återigen överstiger det belopp som gällde innan prisbasbeloppet sänktes.